

Н.М. Гаркуша, канд. екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

І.В. Руденко, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ТВОРЧЕ МИСЛЕННЯ ТА ЙОГО АКТИВІЗАЦІЯ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Важливою складовою, яка характеризує якість підготовки студентів, є вміння самостійно поповнювати свої знання, творчо відбирати та систематизувати факти, розпізнавати раціональне, перспективне в новому і розвивати його.

Поряд з традиційними формами передачі знань (лекціями, практичними заняттями тощо) цьому сприяє впровадження в учбовий процес активних методів навчання. Активні методи мають велике значення в інтенсифікації навчальних процесів. Вони сприяють розвитку творчої активності студентів.

Основне значення для творчих досягнень мають: здатність народжувати ідеї при вирішенні проблем, гнучкість у підході до виконання завдань та оригінальність запропонованих рішень. Слід зауважити, що джерело творчих сил знаходиться у самій особистості. Враховуючи те, що творчі здібності – природня властивість людини, їх прояв не пов'язаний із будь-якими труднощами.

Прийоми, які використовуються під час пошуку творчого рішення, можуть бути різними: узагальнення, деталізація, пошук аналогій, знаходження складових проблеми, пропозиція можливого рішення та повернення, формулювання умов, яким має відповідати розв'язання проблеми. Завдяки цим методам у студентів з'являється можливість значно швидше опанувати навчальну інформацію; досягти масових високих показників професійного навчання незалежно від початкової підготовки; забезпечити високі результати навчання в процесі самостійної роботи.

Такий спосіб оволодіння знаннями ставить перед організацією навчального процесу певні вимоги, що включають наступні положення: високий науково-практичний рівень теоретичного матеріалу; доступність його викладу; наявність у практичних завданнях конкретних ситуацій; проблемність практичних занять; професійну спрямованість поставлених завдань; наближеність практичних занять до реальних ситуацій; застосування комп'ютерних технологій; застосування ділових ігор.

Активізувати колективну та індивідуальну увагу студентів можливо такими прийомами, як метод евристичної бесіди, різного роду

дидактичної опори (наочно-образні, або логічні схеми, плани-конспекти, тощо), виконання самостійних завдань, які передбачають активізацію уваги студентів (наприклад, самостійно закінчити деяке тотожне завдання, відтворити тільки що викладене й доведене твердження тощо), порівняння результату своїх дій відповідно до наданого зразка (контроль), прийоми самоконтролю на різних етапах занять, рецензування робіт або відповідей студентів чи викладачів, самоперевірка та взаємоперевірка.

При виборі тих чи інших методів навчання перш за все слід прагнути продуктивного результату. При цьому, студент має не тільки зрозуміти, запам'ятати й відтворити отримані знання, але й уміти ними оперувати, застосовувати їх у практичній діяльності, розвивати тощо. Адже ступінь продуктивності навчання багато в чому залежить від рівня активності навчально-пізнавальної діяльності студента.

Якщо необхідно не тільки зрозуміти та запам'ятати, але й практично оволодіти знаннями, то природно, що пізнавальна діяльність студентів не може зводитися тільки до слухання, сприйняття та фіксації навчального матеріалу. Знов отримані знання студент намагається відразу застосувати, прикладаючи до власної практики і в такий спосіб формувати новий образ професійної діяльності. Чим активніше протікає цей розумовий і практичний навчально-пізнавальний процес, тим більш продуктивним буде його результат. У студентів починають формуватися стійкі нові переконання і, за звичай, значно поповнюється багаж професійних знань.

Ми вважаємо, що треба розвивати не тільки пізнавальні, а й професійні мотиви та інтереси, системне мислення студентів, формувати соціальні вміння й навички взаємодії і спілкування, вчити вмінню сумісної діяльності та взаємодії, здатності приймати спільні рішення, виховувати відповідальне ставлення до справи, усвідомлювати соціальні цінності та установки як колективу, так і суспільства в цілому.

У розвитку особистості майбутнього фахівця важливе значення належить формуванню позитивних мотивів та дієвих цілей, оскільки вони – найважливіші детермінанти діяльності. Структура мотивів студента стає стержнем особистості майбутнього фахівця. Отже, розвиток позитивних навчальних мотивів – невід'ємна складова процесу формування особистості студента.